

Що таке **булінг**, як його розпізнати та як діяти сторонам конфлікту?

У 2019 року вступили в силу норми закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії **булінгу (цькуванню)**», який визначає поняття булінгу.

Булінг (bullying, від англ. bully – хуліган, забіяка) (**цькування**) – це діяння (дії або бездіяльність) учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи та (або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого.

Які ознаки булінгу?

Типовими ознаками булінгу є:
систематичність (повторюваність) діяння;
наявність сторін – кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі;
наслідки у вигляді психічної та/або фізичної шкоди, приниження,
страху, тривоги, підпорядкування потерпілого інтересам кривдника,
та/або спричинення соціальної ізоляції потерпілого.

Які є види булінгу ?

Людину, яку вибрали жертвою, намагаються принизити,
залякати, ізолювати від інших різними способами.

Найпоширенішими видами булінгу є:

фізичний (штовхання, підніжки, зачіпання, бійки,
стусани, ляпаси, нанесення тілесних пошкоджень);

психологічний (принизливі погляди, жести, образливі рухи тіла, міміка обличчя,
поширення образливих чуток, ізоляція, ігнорування, погрози, жарти, маніпуляції, шантаж);

економічний (крадіжки, пошкодження чи знищення одягу
та інших особистих речей, вимагання грошей);

сексуальний (принизливі погляди, жести, образливі рухи тіла,
прізвиська та образи сексуального характеру, зйомки у переодягальнях,
поширення образливих чуток, сексуальні погрози, жарти);

кібербулінг (приниження за допомогою мобільних телефонів,
Інтернету, інших електронних пристроїв).

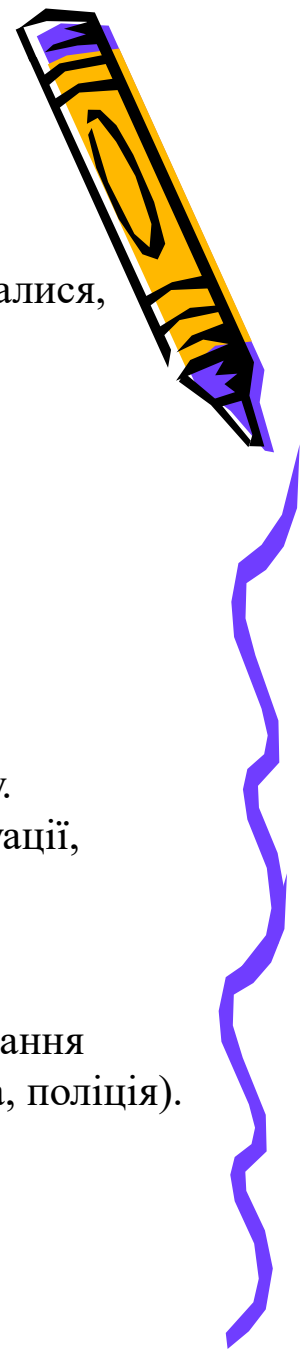
Як відрізнити звичайний **конфлікт** від **булінгу**?

Варто пам'ятати, що не кожен конфлікт є **булінгом**.

Цькування - це тривалі, повторювані дії, а одинична сутичка між учасниками таким не може вважатися. Наприклад, якщо друзі посварилися та побилися чи діти разом весело штовхалися, але одна із них впала і забилася - це не вважається булінгом. Проте, якщо однолітки на чолі з булером регулярно насміхалися, принижували або ховали та кидали речі дитини, штовхали, не вперше нецензурно обзивали та били, викладали в соцмережі непристойні чи відфотошоплені знімки дитини – потрібно негайно діяти!

Що робити, якщо ваша дитина стала жертвою **булінгу**?

- Зберігайте спокій, будьте терплячими, не потрібно тиснути на дитину.
- Поговоріть з дитиною, дайте їй зрозуміти, що ви не звинувачуєте її в ситуації, що склалася, готові її вислухати і допомогти.
 - Запитайте, яка саме допомога може знадобитися дитині, запропонуйте свій варіант вирішення ситуації.
- Поясніть дитині, до кого вона може звернутися за допомогою у разі цькування (психолог, вчителі, керівництво школи, старші учні, батьки інших дітей, охорона, поліція).
- Повідомте керівництво навчального закладу про ситуацію, що склалася, і вимагайте належного її урегулювання.
 - Підтримайте дитину в налагодженні стосунків з однолітками та підготуйте її до того, що вирішення проблеми булінгу може потребувати певного часу.

Що робити, якщо ви стали свідком булінгу?

Втрутитися і припинити цькування – **булінг** не слід ігнорувати.

Зайняти нейтральну позицію в суперечці

– обидві сторони конфлікту потребують допомоги.

Пояснити, які саме дії вважаєте **булінгом** і чому їх варто припинити.

Уникати в спілкуванні слів «жертва» та «агресор»,

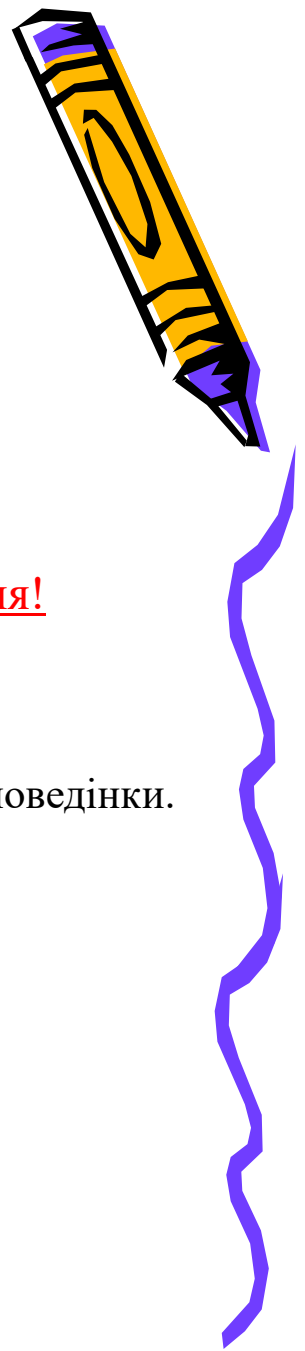
аби запобігти тавруванню і розподілу ролей.

Повідомити керівництво навчального закладу про ситуацію, що склалася, і вимагати вжити заходів щодо припинення **цькування**.

Ситуації з фізичним насильством потребують негайного втручання!

Що робити, якщо ваша дитина агресор?

- Відверто поговоріть з дитиною про те, що відбувається, з'ясуйте мотивацію її поведінки.
 - Уважно вислухайте дитину, з повагою поставтеся до її слів.
 - Поясніть дитині, що її дії можуть бути визнані насильством, за вчинення якого настає відповідальність.
- Чітко і наполегливо попросіть дитину припинити таку поведінку, але не погрожуйте обмеженнями і покараннями.
 - Повідомте їй, що будете спостерігати за її поведінкою.
 - Зверніться до шкільного психолога і проконсультуйтеся щодо поведінки своєї дитини під час занять – агресивна поведінка і прояви насильства можуть бути ознакою серйозних емоційних проблем.

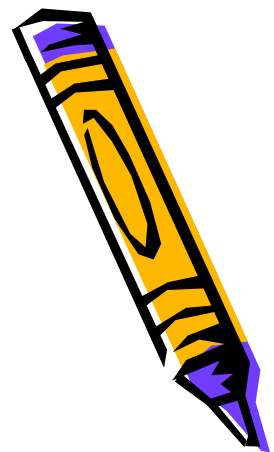
Яка роль відведена педагогічним працівникам у запобіганні та протидії **булінгу**?

Керівник закладу освіти зобов'язаний створити у закладі освіти безпечне освітнє середовище, вільне від насильства та **булінгу**.

Крім того, керівник:

- розробляє, затверджує та оприлюднює план заходів, спрямованих на запобігання та протидію **булінгу** (**цькуванню**) в закладі освіти;
- розглядає заяви про випадки **булінгу** (**цькування**) та видає рішення про проведення розслідування;
 - вживає відповідних заходів реагування;
- забезпечує виконання заходів для надання соціальних та психолого-педагогічних послуг учням, які вчинили **булінг**, стали його свідками або постраждали від **булінгу** (**цькування**);
- повідомляє органам Національної поліції України та службі у справах дітей про випадки **булінгу** (**цькування**) в закладі освіти.

Також Закон зобов'язує педагогічних працівників негайно повідомляти керівників закладів освіти про виявлені факти **булінгу** (**цькування**) серед школярів.

Яка відповідальність за вчинення булінгу?

До прийняття змін до законів щодо протидії булінгу (цькуванню) відповідальності за його вчинення в Україні не існувало.

З прийняттям нового закону було запроваджено адміністративну відповідальність. Відтепер вчинення булінгу (цькування) стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу карається штрафом

від **850** до **1700 грн** або громадськими роботами від **20** до **40 годин**.

Такі діяння, вчинені повторно протягом року після або групою осіб караються штрафом у розмірі від **1700** до **3400 грн** або громадськими роботами на строк від **40** до **60 годин**.

У разі вчинення булінгу (цькування) неповнолітніми до 16 років, відповідатимуть його батьки або особи, що їх заміняють.

До них застосовуватимуть покарання у вигляді штрафу від **850** до **1700 грн** або громадські роботи на строк від **20** до **40 годин**.

Окремо передбачена відповідальність за приховування фактів булінгу (цькування).

Якщо керівник закладу освіти не повідомить органи Національної поліції України про відомі йому випадки цькування серед учнів,

до нього буде застосоване покарання у вигляді штрафу від **850** до **1700 грн** або виправних робіт до одного місяця з відрахуванням до **20 % заробітку**.

**Куди звертатися
за більш детальною консультацією та роз'ясненнями?**

Якщо у вас залишились питання з данного приводу,
телефонуйте до [контакт-центру системи безоплатної правової допомоги](tel:0800213103)
за номером

0 (800) 213 103,

цілодобово та безкоштовно в межах України.

В центрах та бюро надання безоплатної правової допомоги по всій Україні
ви можете отримати юридичну консультацію та правовий захист.

ВАЖЛИВО:

діти мають право безоплатно отримати послуги адвоката
(складання заяв, представництво в суді).

Якщо дитині необхідна психологічна допомога
– зверніться на Національну дитячу «[гарячу лінію](#)» для дітей та батьків
з питань захисту прав дітей

за номером

116-111.

Окремо про кібербулінг або інтернет-мобінг

Кібербулінг або **інтернет-мобінг** – це сучасна форма агресії, яка набула поширення з появою мобільних телефонів, інтернету.

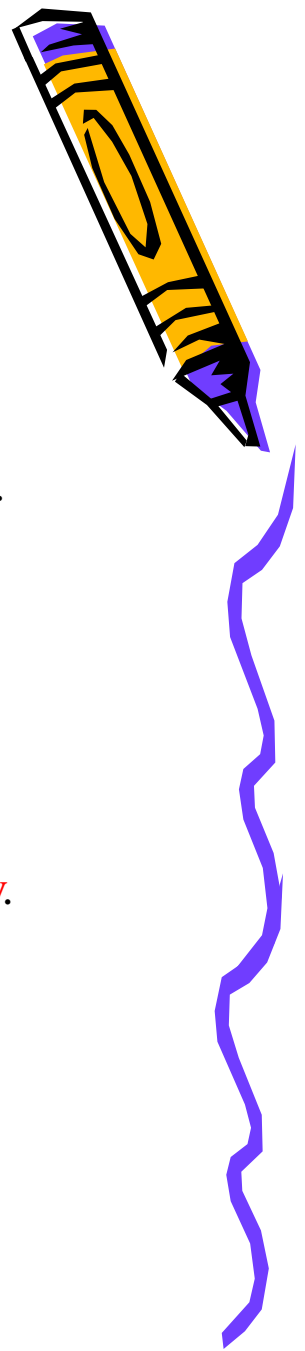
Будь-які її форми мають на меті дошкулити, нашкодити чи принизити людину дистанційно, без фізичного насильства (на відміну від булінгу).

«Зброєю» **булера** стають соціальні мережі, форуми, чати, мобільні телефони тощо.

На жаль, така форма **цькування** набирає все більших обертів. Часто діти не розуміють, як можуть захиститися від **кібербулінгу**.

Більш того, батьки самі часто не розуміють, як себе поводити і яким чином захистити дитину.

А якщо врахувати швидкість поширення негативу в інтернеті, декому може здатися, що з проблемою нереально впоратися.

Різновиди кібербулінгу:

Використання особистої інформації – викрадення паролів від приватних сторінок, електронної пошти для подальших погроз чи розповсюдження спаму.

Анонімні погрози – анонім надсилає листи погрозливого змісту довільного або цілеспрямованого характеру, особлива ознака – наявність ненормативної лексики та груба мова.

Телефонні дзвінки з мовчанням. Не тільки погрози лякають.

Мовчання чи жахання в слухавку бентежать дитину, вона не знає як і, головне, від чого потрібно захищатись.

Переслідування – це може бути елемент фізичного переслідування, залякування досягається шляхом розсилки повідомлень на електронну пошту чи телефон.

Кривдники можуть збирати інформацію про жертву, слідкуючи за її повідомленнями в соцмережах – фото, селфі з місця подій, розповіді про своє життя.

Увага! Свідомо та відповідально оцінюйте все, що викладаєте до мережі!

Все може бути використаним проти вас.

Тролінг – розміщення провокаційних повідомлень в мережі для привернення уваги та збудження активності, що може спричинити конфлікт (**флеймінг**).

Хепі-слепінг (happy slapping) – насильство заради розваги, актуальне здебільшого для фізичного цькування, проте в інтернеті також актуально, коли мова йде про моральне насильство.

Яскрава особливість – звичка знімати насильство на камеру для подальшого розповсюдження в мережі.

Сексуальні посягання – з появою інтернету сексуальні збочення вийшли на новий рівень.

Педофіл, замаскувавшись під фейковим ім'ям чи прикинувшись другом батьків, може запросити дитину на зустріч чи вивідати в неї час та місце, коли вона буде сама.

Пам'ятка батькам для захисту від **кібербулінгу**

- **Здійснюйте батьківський контроль.**

Робіть це обережно з огляду на вікові особливості дітей (для молодших – обмежте доступ до сумнівних сайтів, для старших – час від часу переглядайте історію браузеру).

- **Застерігайте від передачі інформації у мережі.**

Поясніть, що є речі, про які не говорять зі сторонніми: прізвище, номер телефону, адреса, місце та час роботи батьків, відвідування школи та гуртків – мають бути збережені у секреті.

- **Навчіть критично ставитися до інформації в інтернеті.**

Не все, що написано в мережі – правда.

Якщо є сумніви в достовірності – хай запитує у старших.

- **Розкажіть про правила поведінки в мережі.**

В інтернеті вони такі самі, як і в реальності, зокрема, повага до співрозмовників.

- **Станьте прикладом.**

Оволодійте навичками безпечного користування інтернетом, використовуйте його за призначенням, і ваші діти робитимуть так само.

Якщо дитина потерпає від знущань **кібербулера**, їй буде дуже складно зізнатися у цьому батькам чи ще комусь.

На це є декілька причин:

- страх, що дорослі не зрозуміють сенсу проблеми;
- страх бути висміяним через буцімто незначну проблему;
- страх бути покараним

чи що постраждає хтось рідний за «донос» на булера, особливо, якщо **цькування** зайшли далеко і дитина під контролем агресора;

- страх з'ясувати, що «сам винен» і знущання цілком справедливі.

